

FÜGGELÉK

1923

NE HARAGUDJÁL

Ó, kedves olvasó; ne ráncold össze a szemöldöködet, és ne rajzolj szigorú, rosszálló ráncokat az arcodra: mi nem akarunk bántani. Mi csupán sáros, ócsárolt falunkat akarjuk bemutatni kicsit vidáman, kicsit torzítva, kicsit őszintén. Láttál-e már valahol görbe tükröket, melyben a sovány kövérnek, a szigorú vidámnak, a nevető arc ijedten megnyúltnak látszik, amelyben megnőnek az öblös vonalak, és domborúvá válnak az egyenesek? Ilyen görbe tükör akar ez az újság is lenni. Valószínűleg te is megtalálod majd benne, kedves olvasó, sután, furán, megnyúlt vagy meghízott arcodat, de talán nem bánt ez a görbe, derűs kép. Ó, ne feledd, hogy falun élünk, sárban, szürkeségben, fásult hétköznapok és kellemetlen kicsinyességek között, s ezért ránk fér kis kacaj és kis furaság. Próbáljunk nevetni saját gúnyképünkön, próbáljunk kis merészséggel és némi ötlettel belenézni ebbe a görbe tükörbe, és felkacagni, mint ártatlan gyermek. Próbáljunk kis különösséget és tarkaságot festeni a hamuszínű azonosságok körhintájára, egypár derűs, hahotázó

percet lopni zárós, béklyós életünkbe. Nem dogma vagy parancs az, hogy unalmasan és színtelenül kell leélni életünket merev, prúd és kelletlen kötelességek kényszerűségei szerint. Mi többet és mást követelünk az élettől, ha ezerszer is falura vagyunk száműzve. Nem akarunk üresen, unottan élni, folyton gondokban járni, hétkor lefeküdni és egy fél fejezet Courts-Mahler-t vagy Jókait olvasni az ágyban, takarékoskodni a pénzzel, vággyal, mámmal és szenvedéllyel, mogorva, nyárspolgár bajszot növesztetni vagy merev, szenteltvízszagú kontyba csavarni a hajunkat, kicsinyes tárgyú pletykák között furkálni és mafla, ökörcarcú hagyományokat tisztelni – ó nem! Mi nem akarjuk gyáván, fakón, közömbösen, hámméskodóan és örömtelenül leélni rongyos, rövid, falusi életünket. Egy kicsit élni akarunk, kis szépséget, kis mámort, kis vidámságot, kis muzsikát, kis művészetet, kis izgalmat, kis lüktetést akarunk a nagy, csendes fakóságban. Epikurosz azt tanította, hogy az élet kellemes ajándék, melyet okosan minél tovább kell élvezni. Azt hiszem, mi közelebb állunk az ő tanításaihoz, mint a brahman aszkétáihoz. Nem szégyelljük bevallani, hogy mi rajongások, szépséggek, nyugtalanságok, szenvedélyek között szellemes derűben akarjuk leélni fakón fonnyadó, fásult, falusi napjainkat. Ha megérted akarásain-

kat, vágyunkat és forradalmiságunkat, ó, kedves olvasó, úgy meg is fogsz bocsájtani nekünk, sőt te is kacagni fogsz a görbe tükör fonák-ságain. Még egyszer kérünk hát szépen és szeretettel: ne haragudjál, hanem mosolyogjál, ahogy az angyalok és bölcsek szoktak.

AZ ÉLETEM

Jurg Jánosnak ajánlva

A sors ide száműzött engem,
E sivár, sáros faluba,
De ellene egy szavam sincsen,
Nekem már minden Hekuba.
Disznó rőfög a sáros úton,
S ludak gágognak szüntelen,
A kanász káromkodik folyton . . .
Ez a falusi életem,
Az életem.
Mint fogház fojtott udvarában
Körbemennek a nyűtt rabok,
Úgy ismétlődnek unottságban
A fáradt, falusi napok.
Nincs mosoly és nincsen szépség,
Csak röhøj van ízléstelen,
Az álmodás itt esztelenség . . .
Ilyen sivár az életem,
Az életem.
Néha sóhajtok: Páris! Páris!
S ti fényes, messzi városok!
De szemem könnybe lábad máris,
Mert oda sose juthatok.
Hiába vágyok messze menni,
Hajózni álomtengeren . . .
Velem sose történik semmi.

Szürke, üres az életem,
Az életem.
Aztán lesz kövér feleségem,
De sovány lesz a hozomány,
Civődünk minden csekélységen,
S megütjük egymást is talán.
De pocakom nő majd idővel,
S családapa lesz a nevem,
Rívó kölyköt dajkálók éjjel,
Ez lesz családi életem.
Az életem.

Vasárnap új ruhát veszek fel,
És délelőtti sörözgetek,
Délután alsós, pár spriccerrel,
S arcom vörös lesz, mint a retek
Aztán jönnek köznapi gondok:
Munka – adósság – életem . . .
S én nem mosolygok, nem busongok,
Csak élem le az életem,
Az életem.

S egy zsíros disznótor után majd
Váratlan szélütést kapok,
Búcsúképpen hörgők még egy jajt,
Majd búsan, bután meghalok.
„Szépen halt meg” – sokan így szólnak,
S én fekszem bambán, mereven,
Aztán egy koporsóba tolnak,
És véget ér az életem,
Az életem.

A temetőben a gödör már
Rútul, zordul ásfiozik,
A kántor eszében a bor jár,
S a pap szörnnyen unatkozik.
A vénasszonyok óbégatnak
Hamisán egy gyász-éneket,
És fásult szívvel elhantolnak
Egy bús falusi életet.
Egy életet.

1934

KÄTHE EMLÉKKÖNYVÉBE

Olyan meghatóan szép s meghatóan felesleges
megőrizni a múltat,
összesöpörni az elhullott tegnapi-szirmokat:
arcokat, mosolyokat, feslett lapokat,
elnyargalt ószöket, bágyadt írásokat, névtelen neveket,
egy kurta nőtát, egy sietős szót, ütődött szegfűket,
egy pillantást, egy nyár rózsáit, egy könnyes zsebkendőt.
És olyan jó tovább élni egy más életben,
élni Benned édes emlék-életet.
Márványmosollyal, néma ajakkal, viaszos arccal
feküdni az elvarázsolt fehér palotában,
és várni, várni, alázattal várni,
míg a királyasszony arra jön,
és varázspálcájával meg nem érint.
Ekkor új élet költözik belém,
mozgok, mosolygok, beszélek én,
míg a varázslat életben marasztal!
Sőt sima homlokod simítja hűs kezem talán,
és kérdezem szelíden, alázattal:
– Emlékszel, királyinóm? Emlékszel-e rám?

Sztáriszivác, 1929. február 20.

AZ ANYÁM

*„Ezt a verset drága Kornéltom, az első tüdővér-
zés után írtam”*

Ezzel a megjegyzéssel küldte e verset Szente-
leky Kornél édesanyja szerkesztőségünknek.
(A Kalangyának – a szerk.)

Milyen szomorú,
milyen szomorú,
ahogy itt állsz, s ahogy elgondolom
a te öregséged.

Fáradt vagy, öreg vagy,
de felkelsz az ágyból,
és borogatást teszel mellem köré.
És orvosságot öntesz a kanálba
öreg kezéddel, mely gyenge és reszketős,
mint őszi alkonyat kévéje,
mely sápadtan vibrál a szobában.

Dolgozol, folyton dolgozol,
hajolsz és emelsz,
és szíved gyenge, rosszul végzi dolgát.

Az ajkad néma.
Karjaid ernyedtek és szárazak,
mint csüggedt, törött ágak
a fán.

Éjjel felriadsz minden neszre,
aggódva jössz át, és kérdezed:
– Kell valami?

Dolgozol, tipegsz a napok sikló
hátán.

Ápolsz.

Szolgálsz, mint nagy urat,
és nincsen pihenőd,
és nincsen éjjeled,
örömöd nincsen, mint minden csúnya cselédnek
vasárnap.

Csak hétköznapok vannak alkonyodó életedben,
görnyedt, gondtól ráncos,
fáradt, fekete és nagyon szomorú
hétköznapok.

Nem mosolyogsz, csak dolgozol,
Szolgálsz engem, mint nagy urat,
és én nézlek.

Éjjel van, a szoba kihűlt,
te állsz öregem, őszem, fázósan előttem.
Nézlek.

Borogatást hozol, majd betakarsz,
mint nagyon régen, mikor kislány voltam.
Aztán lefekszel, de hallom éberléted.
Nem alszol.

Rám gondolsz, betegségemre, halálomra,
talán titkos könnyek is csorognak
fonnyadt arcodon,
de mikor ismét jössz, semmit se látni rajtad,
és mondod:

– Meg fogsz gyógyulni, fiam.

Szolgálsz, mint nagy urat,
Mint utolsó, őszi reményedet,
mert ha elmegyek,
sötét lesz életed.

Milyen szomorú ez.
S milyen szomorú,
ahogy így előttem állsz,
fáradtan, görnyedten, öregem,
rendetlenül dobogó szívvel,
fojtott aggodalommal.

Tudom, hogy te más öregséget
álmodtál magadnak.
Csendet, melyben kávé és kalács
nyájas illata terpeszkedik.
Az emlékek muzsikálnak,

mint jámbor, csoszogós
zenélő óra.

A fiad erős lesz, gondoltad,
és megvéd minden bajtól,
gazdag is lesz, úgy álmodtad,
és kényelembe göngyöli fáradt tagjaidat.

A fiad gyenge és szegény,
és nem ad reményt meg biztatást
fakuló alkonyatodnak.
A fiad Krisztus évében van,
és a te öreg, beteg, szerető szívedbe
töröket dől az Atya,
aki szeret minket.

1926. január hó

SZANATÓRIUM

Feküdni kell, s a hőmérőt
mint cigarettát tartjuk a számban,
köhögés harcol, cincog, recseg és üvölt,
s a könyvtár gyűrött könyveit lapozgatják
a vértelen ujjak.

Kettőtől négyig beszélni sem szabad, csak feküdni,
feküdni s nézni a felhők járását az égen,
s gondolni sok mindenre: nőkre, csókra,
eliramlott boldog szenvedélyre,
életहारera, gigászi munkára, vidám sportokra
s mindarra, ami vissza nem tér, amiben
részünk többé sohasem lehet.

Azután temetésre is lehet gondolni
a koporsón egy ismerős név áll, az évszámot azonban
nem lehet pontosan elolvasni
„... . Élt 25, 32 vagy talán 43 évet . . .”
Majd kék üvegben dajkált köpetünket zsebre tesszük,

és sétálunk a fenyvesek alatt.
„ – Pozitív? – Negatív? – Kaverna? –
Pneumotoraxot kapott? – Milyen nyomással? –
Én kalciumot kapok, semmi mást . . .”

Lent szlovén parasztok kaszálnak a réten,
vidáman mozog a karjuk, mocskos ingük
bűdös és vizes az izzadságtól.
Barna, bányász arccal dolgoznak,
kaszájuk után ájult zizegő sikollyal
hull a margaréta, a kék szirmú katáng
s a szelíd, sápadt mécsvirág.

Golnik, 1932. július